

ออร์เฟอุส : จากตำนานสุวรรณภูมิ

นางสาวอรุณี ตำราญศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-7189-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ORPHEUS : FROM MYTH TO LITERATURE

Miss Arunee Sumransart

ศูนย์วิทยทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Comparative Literature

Department of Comparative Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-7189-4

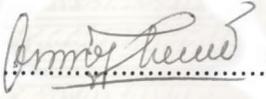
หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
สาขาวิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

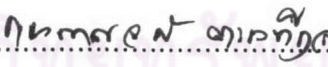
ออร์เฟอุส : จากตำนานสุวรรณภรรยา
นางสาวอรุณี สำราญศาสตร์
วรรณคดีเปรียบเทียบ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. กองกาญจณี ตะเวทีกุล

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. กองกาญจณี ตะเวทีกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วรุณี อุดมศิลป์)

อรุณี สารานุกรมศาสตร์ : ออร์เฟอุส : จากตำนานสู่วรรณกรรม (ORPHEUS: FROM MYTH TO LITERATURE) อ.ที่ปรึกษา : ผศ. ม.ร.ว. กองกาญจน์ ตะเวทีกุล, 168 หน้า, ISBN 974-17-7189-4

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดัดแปลงตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรม 6 เรื่อง ได้แก่ บทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ของฌอง ก็อกโต บทละครเรื่อง *Orpheus Descending* ของเทเนตซี วิลเลียมส์ นวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* ของโวล ซอยอินกา เรื่อง *Orfe* ของ ซินเทีย วอยท์ และเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet* ของ ซัลมาน รูคี ซึ่งล้วนได้รับอิทธิพลจากตำนานออร์เฟอุสแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเค้าเรื่อง ตัวละคร จากเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่อง รวมทั้งเพื่อศึกษากุณิมิหลังและบริบททางสังคมที่แตกต่างกันไปของผู้เขียนที่มีต่อการดัดแปลงตำนานให้เข้ากับยุคสมัย

วรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องนำเสนอแก่นเรื่องซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกแก่นเรื่องความรักซึ่งปรากฏในบทละครและบทภาพยนตร์เรื่อง *Orphée* ได้แก่ความรักที่เสียสละและความรักในบทกวี ในนวนิยายเรื่อง *Orfe* ผู้แต่งสนับสนุนแนวคิดเรื่องความรักที่เสียสละแต่เปลี่ยนตัวละครเอกเป็นผู้หญิง กลุ่มที่สองคือผู้ประพันธ์เปลี่ยนแก่นเรื่องให้ต่างไปจากตำนานเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมของตน ได้แก่แก่นเรื่องความรู้สึกโดดเดี่ยวในชีวิตมนุษย์ในบทละครเรื่อง *Orpheus Descending* แก่นเรื่องการต่อต้านอำนาจเผด็จการในนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* แก่นเรื่องความจริงและการสร้างความจริงในสังคมในนวนิยายเรื่อง *The Ground Beneath Her Feet*

นอกจากนั้นกุณิมิหลังและบริบททางสังคมของผู้ประพันธ์มีอิทธิพลต่อการสร้างงานรวมทั้งยังมีผลต่อการเลือกนำตำนานมาใช้ บริบททางสังคมสามารถแบ่งออกเป็นบริบททางสังคมวัฒนธรรมและบริบททางการเมือง

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่องที่ได้รับอิทธิพลจากตำนานออร์เฟอุสช่วยให้เห็นการนำตำนานมาใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ส่งผลให้การนำตำนานมาใช้มีความหลากหลายมากขึ้น รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าตำนานออร์เฟอุสมีความเป็นสากล สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแต่งวรรณกรรมได้ทุกยุคทุกสมัย

ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิสิต.....อรุณี สารานุกรมศาสตร์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....กองกาญจน์ ตะเวทีกุล

4480234122 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEY WORD : ORPHEUS MYTH

ARUNEE SUMRANSART : ORPHEUS : FROM MYTH TO LITERATURE. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. M.R. KONGKARN TAVEDHIKUL, 168 pp. ISBN 974-17-7189-4.

The objective of this thesis is to study the adaptation of the Orpheus myth in six literary works: Jean Cocteau's *Orphée*, Tennessee Williams's *Orpheus Descending*, Wole Soyinka's *Season of Anomy*, Cynthia Voigt's *Orfe* and Salman Rushdie's *The Ground Beneath Her Feet* . Although these works are all influenced by the myth of Orpheus, they differ in terms of their stories, characters and settings. The myth itself is translated from different perspectives to correspond with the theme of each work. The study also focuses on the authors' background and their different social contexts that influence the adaptation of the myth.

The six literary works can be divided into two groups according to theme of the stories. In the first group, the theme of love, originally found in the myth, reappears as a sacrificial love and a poetic love in *Orphée* and a sacrificial love with the change of the main character into female in *Orfe*. In the second group, the authors introduce new themes to correspond with their social contexts. The new themes include a sense of loneliness and isolation in *Orpheus Descending*, a challenge to dictatorship in *Season of Anomy*, and the question of reality and the construction of reality in *The Ground Beneath Her Feet*.

The author's background and social context also influence their creativity and their selection of mythical elements. The social context can be divided as social and cultural context and political context.

The comparative study of the six literary works shows the different and various styles of the adaptation of the Orpheus myth. This study proves the universality of the Orpheus myth and its availability for adaptation in literary works of all ages.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department	Comparative Literature	Student's signature..... อรุณี สุมาวัน
Field of study	Comparative Literature	Advisor's signature..... น.ร.ดร. ท. ท. ท.
Academic year	2004	

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถอย่างสูงของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. กองกาญจน์ ตะเวทีกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น ต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด และด้วยความ กรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร. อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์ ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร. วรณี อุดมศิลป์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนวิทยานิพนธ์จึง ขอขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสามท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ วัฒนอมวล หิรัญเทพ และอาจารย์ ศิริพร ศรีวรกานต์ ซึ่ง ช่วยเป็นธุระจัดหาหนังสือนวนิยายเรื่อง *Season of Anomy* และได้ให้คำแนะนำต่างๆที่เป็น ประโยชน์และคอยกระตุ้นเตือนให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ศึกษาและทำวิทยานิพนธ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดมา และขอขอบคุณอาจารย์ ชุตินา ประภาควุฒิสาร ที่ช่วยกรุณาตรวจแก้บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณคุณสุนิสา ศรีเจริญ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบที่ กรุณาช่วยเหลือติดต่อประสานงานในการสอบและนัดหมายคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ปลูกฝังความรู้ ความคิด อันเป็นส่วนสำคัญให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆคณะอักษรศาสตร์ทั้งเก๋ นัท อิศ เก่ง นก และเพื่อนๆในภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบทุกคน รวมทั้งพี่โรจน์ที่คอยเป็นกำลังใจในทุกๆเรื่องและให้คำแนะนำที่เป็น ประโยชน์

ท้ายสุดขอกราบขอบพระคุณแม่แท้ๆคุณยายอุ่ม แจ่มใจ อันเป็นที่รักยิ่งผู้คอย ช่วยเหลือและปลูกฝังให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์มีใจรักในงานวรรณกรรม อีกทั้งเป็นกำลังใจสำคัญยิ่ง ให้ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง และขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็น แรงผลักดันให้ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนประสบความสำเร็จ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	5
1.8 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 การดัดแปลงตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง	6
2.1 การดัดแปลงชื่อบทประพันธ์และชื่อตัวละคร	8
2.2 เค้าเรื่องของตำนานออร์เฟอุสที่ปรากฏในวรรณกรรม	16
2.2.1 ความสามารถในการเล่นดนตรีของออร์เฟอุส	18
2.2.2 ยูริดีสเสียชีวิตหลังการแต่งงาน	22
2.2.3 ออร์เฟอุสสูญเสียคนรักและพยายามนำกลับมาจากดินแดน แห่งความตาย	26
2.2.4 ออร์เฟอุสเสียชีวิตด้วยฝีมือกลุ่มผู้หญิงเมเนดส์	28
2.3 ฉาก	30
2.3.1 ภาพลักษณ์ของนรก	31
2.3.2 ภาพนรกเชิงสัญลักษณ์	39

บทที่3	การเปลี่ยนแปลงตำนานให้สอดคล้องกับแก่นเรื่อง	42
3.1	บทละครเรื่อง <i>Orphée</i>	43
3.1.1	แก่นเรื่องความรักในบทกวี.....	44
3.1.1.1	การสร้างตัวละครออร์เฟให้เป็นกวี	45
3.1.1.2	บทบาทของม้า.....	48
3.1.2	แก่นเรื่องความเชื่อมั่นในตนเอง	49
3.1.2.1	บทบาทของเออร์เตบิส	49
3.1.2.2	ยูริดีส	50
3.1.2.3	ภาพลักษณ์ของออร์เฟ.....	51
3.2	บทภาพยนตร์เรื่อง <i>Orphée</i>	54
3.2.1	แก่นเรื่องความรักที่เสียสละ	55
3.2.1.1	เออร์เตบิส.....	56
3.2.1.2	ยูริดีส	56
3.2.2	แก่นเรื่องความตายและแรงบันดาลใจ	58
3.2.2.1	ภาพลักษณ์ของกวี	58
3.2.2.2	บทบาทของปรีนเซส	59
3.3	บทละครเรื่อง <i>Orpheus Descending</i>	61
3.3.1	แก่นเรื่องความรู้สึกโดดเดี่ยวของมนุษย์ในสังคม	62
3.3.1.1	ความแตกต่างระหว่างวาลในบทละครกับออร์เฟอุส ในตำนาน.....	62
3.3.1.2	ชะตากรรมของวาล	68
3.3.1.3	บทบาทตัวละครอื่นซึ่งมีที่มาจากตำนาน	69
3.3.2	แก่นเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้า	77
3.3.2.1	บทบาทของวาลในฐานะตัวแทนของพระเจ้า	77
3.4	นวนิยายเรื่อง <i>Season of Anomy</i>	82
3.4.1	แก่นเรื่องการต่อต้านอำนาจเผด็จการ.....	82
3.4.1.1	บทบาทผู้นำของคาร์เทิล	83
3.4.1.2	การสร้างตัวละครออปเพีย.....	85
3.4.1.3	การสร้างตัวละครเดนทิสต์	87

3.4.2	แก่นเรื่องการแสวงหาวัฒนธรรมอัฟริกัน	89
3.4.2.1	บทบาทคนตะวันตก: ผู้บุกรุก	90
3.4.2.2	ตัวละครผู้อาวุโส(Ahime)	93
3.5	นวนิยายเรื่อง <i>Orfe</i>	95
3.5.1	แก่นเรื่องความรักที่เสียสละ	96
3.5.1.1	การสร้างตัวละครออร์เฟ	96
3.5.1.2	บทบาทของเอนี่	97
3.5.2	แก่นเรื่องความกล้าในการตัดสินใจ	98
3.5.2.1	การสร้างตัวละครออร์เฟ	99
3.5.2.2	การสร้างตัวละครเอนี่	99
3.5.2.3	การสร้างตัวละครยูริ	100
3.6	นวนิยายเรื่อง <i>The Ground Beneath Her Feet</i>	102
3.6.1	แก่นเรื่องความจริงกับการสร้างความจริง	103
3.6.1.1	การสร้างตัวละครออร์มุส	103
3.6.1.2	บทบาทของวินา	107
3.6.1.3	พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปของราย	108
3.6.2	แก่นเรื่องความรู้สึกแปลกแยกจากสังคม	109
3.6.2.1	กลุ่มตัวละครที่ไม่ถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมตะวันตก	110
3.6.2.2	กลุ่มตัวละครที่ถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมตะวันตก	111
บทที่ 4	ทัศนคติของนักเขียนและบริบททางสังคม	117
4.1	ภูมิหลังของผู้แต่งที่สะท้อนในวรรณกรรม	118
4.1.1	ฌอง ก็อกโต	118
4.1.2	เทนเนสซี วิลเลียมส์	120
4.1.3	โวล ชอยอินกา	122
4.1.4	ซินเทีย วอยท์	123
4.1.5	ซัลมาน รูซดี	124

4.2 บริบททางสังคม	126
4.2.1 สภาพสังคม.....	127
4.2.1.1 <i>Orphée</i> : การตื่นตัวของ การสร้างศิลปะรูปแบบใหม่ใน ฝรั่งเศส.....	127
4.2.1.2 <i>Orpheus Descending</i> : ความรู้สึกแปลกแยกในสังคม ทางใต้ของสหรัฐอเมริกา	129
4.2.1.3 <i>Season of Anomy</i> และ <i>The Ground Beneath Her Feet</i> : ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชันในสังคม.....	130
4.2.1.4 <i>Orfe</i> : ปัญหายาเสพติดในสังคมอเมริกัน.....	131
4.2.1.5 <i>Orfe</i> และ <i>The Ground Beneath Her Feet</i> : การเปลี่ยนแปลง สถานภาพผู้หญิง.....	132
4.2.2 สภาพการเมืองการปกครอง.....	135
4.2.2.1 <i>Orpheus Descending</i> : การใช้ความรุนแรงในสังคม	135
4.2.2.2 <i>Orpheus Descending</i> และ <i>Season of Anomy</i> : การต่อต้านอำนาจเผด็จการของผู้มีอำนาจ.....	137
4.2.2.3 <i>Season of Anomy</i> : เหตุการณ์จลาจลในไนจีเรีย.....	142
4.2.2.4 <i>The Ground Beneath Her Feet</i> : ความวุ่นวายทาง การเมืองของอินเดียหลังได้รับเอกราช.....	143
4.2.2.5 <i>The Ground Beneath Her Feet</i> : การต่อต้านการเผยแพร่ ลัทธิอาณานิคมรูปแบบใหม่	144
บทที่ 5 บทสรุป	149
รายการอ้างอิง.....	152
บรรณานุกรม	157
ภาคผนวก	158
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	168

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางแสดงเค้าเรื่องสำคัญของตำนานออร์เฟอุสในวรรณกรรมทั้ง 6 เรื่อง.....	17
---	----

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย